

ВЯЛІКІ ПРАЦАЎНІК НА НІВЕ РОДНАЙ МОВЫ

*(Да 90-годдзя прафесара
Івана Якаўлевіча Лепешава)*

Навуковая і педагогічная грамадскасць Беларусі адзначыла 90-годдзе з дня нараджэння славутага беларускага мовазнаўца і педагога выдатніка народнай асветы, доктара філалагічных навук, прафесара Івана Якаўлевіча Лепешава.

Ён нарадзіўся 23 кастрычніка 1924 года ў вёсцы Іс-козы Дубровенскага раёна Віцебскай вобласці. У 1940 г. скончыў 8 класаў Ліцвінускай СШ, здаў экстернам за 9 класаў і паступіў у Аршанскі настаўніцкі інстытут, першы курс якога закончыў у 1941 г. У 1944 - 1947 гг. удзельнічаў у Вялікай Айчыннай вайне, служыў у арміі. Двойчы паранены. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, медалямі "За адвагу", "За баявыя заслугі" і інш. У 1948 г. скончыў на выдатна Аршанскі настаўніцкі інстытут. Доўгі час (да 1971 г.) працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры ў школах Гарадзенскай вобласці. Завочна скончыў на выдатна філфак Гарадзенскага педагогічнага інстытута (1959) і аспірантуру ў Менскім педінстытуте (1971). З 1971 г. працаваў у Гарадзенскім педінстытуте (пасля ўніверсітэце) спачатку выкладчыкам, затым (з 1973) дацэнтам, прафесарам (з 1986). 43 гады жыцця Іван Якаўлевіч аддаў педагогічнай працы ў вышэйшай навучальнай установе. Паралельна з гэтым ён нястомна працаваў і на навукова-творчай ніве, апублікаваўшы звыш 600 навуковых, навукова-метадычных і іншых прац,

з іх 46 кніг! Гэта - навуковыя манаграфіі, слоўнікі, вучэбныя дапаможнікі, зборнікі нарысаў. Сярод кніг - звыш 10 вучэбных дапаможнікаў з грыфам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Асноўная тэматыка навуковых публікацый І.Я. Лепешава: фразеалогія і парэміялогія, мова мастацкай літаратуры, культура маўлення і стылістыка.

Тут варта назваць асноўныя манаграфіі, кнігі, дапаможнікі і лексікаграфічныя даведнікі Івана Якаўлевіча Лепешава. Гэта: "Літаратурна-краеведческий кружок" (1969), "Фразеалогія ў творах К. Крапівы. Стылістычнае выкарыстанне фразеалагізмаў" (1976), "Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора" (1981), "Праблемы фразеалагічнай стылістыкі і фразеалагічнай нормы" (1984), "Моўныя самацветы" (1985), "Асновы культуры мовы і стылістыкі. Практыкум" (1989), "З народнай фразеалогіі. Дыферэнцыяльны слоўнік" (1991), "Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы" у двух тамах (1993), "Слоўнік беларускіх прыказак" (у суаўтарстве з М.А. Якалцэвіч, 1996), "Фразеалогія сучаснай беларускай мовы" (1998), "У слоўнікавую скарбонку" (1999), "Лінгвістычны аналіз мастацкага твора" (2000), "Сучасная беларуская літаратурная мова: спрэчныя пытанні" (2002), "Чаму мы так гаворым" (2003), "Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў" (2004), "У фразеалагічную скарбонку"

(2004), "Парэміялогія як асобны раздзел мовазнаўства" (2006), "Культура маўлення: дапаможнік" (2007), "У пошуках ісціны. Нарысы" (2007), "Слоўнік фразеалагізмаў: у двух тамах" (2008), "Лінгвістычны аналіз тэксту. Вучэбны дапаможнік" (2009), "Этымалагічны слоўнік прыказак" (2014).

Неабходна адзначыць, што толькі за апошнія 7 месяцаў бягучага года ў штотыднёвіку "Наша слова" Іван Якаўлевіч апублікаваў 9 навуковых артыкулаў па праблемах фразеалогіі беларускай мовы.

Напісаўшы за сваё доўгае жыццё каля 50 кніг і каля 600 навуковых і іншых артыкулаў, падрыхтаваўшы тысячы вучняў і студэнтаў, вывёўшы ў свет пад сваім навуковым кіраўніцтвам многіх кандыдатаў філалагічных навук, выдатнік народнай асветы Рэспублікі Беларусь, доктар філалагічных навук, прафесар І.Я. Лепешаў зрабіў навуковы подзвіг у лінгвістыцы і беларускай педагогіцы.

Іван Якаўлевіч Лепешаў, на вялікі жаль, адышоў у іншы свет 12 кастрычніка, не дажыўшы да свайго 90-годдзя 11 дзён.

Мікалай Крыўко,
вядучы навуковы
супрацоўнік аддзела
лексікалогіі і лексікаграфіі
Цэнтра
даследаванняў праблем
беларускай культуры, мовы і
літаратуры
НАН Беларусі.